

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

(повне найменування вищого навчального закладу)

Психолого-педагогічний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

магістр

(освітній ступінь)

На тему: **Психологічні особливості виховання моральних почуттів у студентської молоді**

Виконав: студент групи 611ПП
спеціальності 053 «Психологія»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Войт Д. С.

(прізвище та ініціали)

Керівник Бужинська С. М.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Шукалова О.С.

(прізвище та ініціали)

Харків – 2019

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема виховання моральних почуттів завжди є актуальною як в науці, так і в суспільній практиці, бо вони суттєво впливають на формування її ціннісного ставлення до себе, до іншої людини, до навколишнього середовища, а також на прояв життєвої активності людини. Моральні почуття виконують регулятивну функцію в смисловому пошуці та поведінці особистості, формують світоглядні уявлення, на основі яких вона здійснює моральне самовизначення в соціальному оточенні.

Аналіз наукової літератури з проблеми моральних почуттів засвідчує, що дуже багато уваги приділяється вивченню моральних ставлень, переконань, моральної поведінки, вихованню моральних якостей, гуманістичних цінностей (Г.Александрова, І.Бех, М.Боришевський, Б.Братусь, Г.Бреслав, Ф.Кадол, Г.Оніщенко, В.Татенко, О.Кульчицька, Ю.Приходько, М.Савчин, С.Якобсон та ін.) Особливостям виховання моральних почуттів у юнаків не приділялося достатньої уваги.

Найбільш актуально ця проблема постає саме в юнацькому віці, оскільки цей вік є сензитивним щодо морального самовизначення особистості (Д.Ельконін). В цьому віці закладаються ті духовні основи, на яких будуватиметься ціннісно-моральний стрижень людини в її подальшому житті.

У віковій та педагогічній психології окремі питання зв'язку між моральними почуттями особистості юнацького віку і загальним рівнем розвитку моральної самосвідомості висвітлювалося у працях російських та українських вчених І.Бега, Л.Божович, Л.Виготського, В.Мухіної, Л.Орбан-Лембрик, Л.Рувінського, М.Савчина та ін. Структура моральної самосвідомості особистості була обґрунтована й досліджена психологами Л.Божович, М.Боришевським, І.Булах, І.Коном та ін.

Соціальна значущість і недостатня розробленість проблеми обумовили вибір теми нашого дослідження „Психологічні особливості виховання моральних почуттів у студентської молоді”.

Мета роботи – узагальнити і поглибити теоретичні уявлення про сутність моральних почуттів, визначити та експериментально перевірити психологічні особливості їх виховання у студентської молоді.

Об'єкт дослідження – моральна самосвідомість особистості юнацького віку.

Предмет дослідження – психологічні особливості виховання моральних почуттів у студентів.

В основу нашого дослідження було покладено таку гіпотезу: ефективність виховання моральних почуттів у студентської молоді залежить від реалізації у навчально-виховному процесі ЗВО наступної сукупності психологічних умов:

- посилення процесу інтерналізації (засвоєння) студентами знань про соціальні й моральні норми; моральні цінності, ідеали та мотиви поведінки особистості;
- посилення процесів інтеріоризації та моральної самоідентифікації студентства;
- стимулювання розвитку здатності студентів до моральної рефлексії;
- формування ціннісного ставлення студентів до суспільних моральних норм, позитивних особистісних якостей і форм моральної поведінки;
- розширення обсягу психологічних знань студентів про роль почуття відповідальності у здійсненні моральних вчинків і різних видів діяльності; стимулювання розвитку відповідальності перед іншими людьми і перед собою;
- удосконалення здатності студентів до самоконтролю та моральної саморегуляції.

Для перевірки гіпотези і реалізації мети дослідження були поставлені такі завдання:

- здійснити науковий аналіз теоретико-методологічних засад вивчення проблеми моральних почуттів особистості;
- дослідити психологічні особливості виховання моральних почуттів у студентському віці;

- виявити рівні розвитку та критерії вихованості моральних почуттів у студентської молоді;
- розробити програму соціально-психологічного тренінгу з виховання моральних почуттів студентів ЗВО та перевірити її ефективність.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: вчення про морально-духовну сутність особистості (В.Сухомлинський, О.Дробницький, Л.Рувинський, Т.Флоренська та ін.); концепція ставлень В.М'ясищева; концепції міжособистісних ставлень (Н.Непомняща, Н.Побірченко, Ю.Приходько); положення про психологічні механізми становлення свідомості та моральної самосвідомості зростаючої особистості (Б.Ананьєв, Л.Божович, М.Боришевський, Б.Братусь, О.Кульчицька, І.Чеснокова, С.Якобсон); концепція розвитку моральності особистості, вихідні положення об'єктивації та узгодженості її моральних утворень (І.Бех); закономірності становлення відповідальності як механізму моральної самосвідомості (М.Савчин); вихідні положення особистісно орієнтованого виховання (І.Бех, І.Булах, В.Рибалка); теоретичний підхід у формуванні духовності та морального зростання в процесі консультативної практики (В.Франкл, К.Роджерс, А.Маслоу, Р.Мей, М.Пек); методичні основи соціально-психологічного тренінгу (Ю.Ємельянов, Г.Ковальов, Б.Паригін, Л.Петровська, Т.Яценко).

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань та перевірки гіпотези було розроблено програму дослідження, якою передбачалося вивчення та аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми, вибір методик експерименту, що включав науково-теоретичний, дослідно-експериментальний, завершально-узагальнюючий етапи, кількісну та якісну обробку експериментальних даних, апробацію результатів дослідження.

Для реалізації програми дослідження було використано комплекс теоретичних та емпіричних методів: теоретичний аналіз та систематизацію наукових літературних джерел; експеримент (констатувальний, контрольний, формувальний); анкетування, психодіагностичні методи (опитувальники, тести); проєктивні методики; методи математичної статистики (кореляційний

аналіз, визначення вірогідності різниць на основі t-критерію Стьюдента (td)). Статистична обробка отриманих даних здійснювалася за допомогою комп'ютерної програми – русифікованого статистичного пакету SPSS 10.0.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота виконувалася на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Усього у дослідженні взяли участь 70 студентів віком від 18 до 21 років.

Надійність та вірогідність отриманих результатів забезпечувалися: теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних положень дослідження; репрезентативністю вибірки досліджуваних; використанням апробованих методів, що відповідають меті та завданням нашого дослідження; результатами емпіричної перевірки теоретичних положень; поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних; достовірною результативністю експерименту та використанням методів математичної статистики.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 98 найменувань та додатків. Основний зміст роботи викладено на сторінках комп'ютерного набору. У тексті магістерської роботи вміщено 19 таблиць та 13 рисунків. Загальний обсяг роботи – 98 сторінок.